

тейна» – ремесленные мастерские www.kuteina.narod.ru создан в 2001 г., «Отменное литье» – литье колоколов, художественное литье www.kolokol.biz создан в 2002 г., Издательство Белорусского Экзархата www.pravoslavbook.org, www.drukar.hram.by создано в 2003 г.

Церковные мастерские Центра просвещения и милосердия Белорусского Экзархата <http://www.sobor.by/sh-master.php> (2004 г.), Беларускі праваслаўны сайт www.lemantar.phpnet.us, Благотворительный православный сайт <http://lsw777.at.tut.by> (2007 г.)

Существуют сайты, ориентированные на иностранного посетителя, они знакомят зарубежную аудиторию с деятельностью Церкви: Orthodox Parish of Mother of God Icon "Joy of all the Disconsolate" Minsk Belarus <http://www.hramvsr.by/index1eng.html>; St. Euphrosynia of Polotsk Church Ivianets <http://ivianetschurch.org/en/Saints'> Methodius and Cyril Christian Educational Centre <http://www.christeducenter.by/english/index.html>; Icon painting in Belarus, 15-th – 18-th centuries <http://pawet.net/icons/>; International Festival of Orthodox Chants, Minsk <http://www.orthofest.hram.by/English/indexengl.html>; The «Perfect Casting» Enterprise <http://www.kolokol.biz/english/index.htm>; Saints Methodius and Cyril Theology Institute <http://inst.by/index-en.html>; EHU / St. Cyril and Methodius Department of Theology <http://data.minsk.by/ehu/5.html>; Filaret, Metropolitan of Minsk and Sluzk Exarch of Patriarch for all Byelorussia http://www.belarus.net/filar_1.htm; Byelorussian Orthodox Church or Byelorussian Exarchate http://www.belarus.net/exarchat/church_2.htm.

Заключение. Таким образом, деятельность Белорусской Православной Церкви в интернет ресурсах с 1996 года представлена достаточно, но не все сайты регулярно обновляют свою информацию о работе Церкви. В связи с ростом числа сайтов, порталов, блогов, дневников, и расширяющимся потоком изданий православной литературы, становится актуальным вопрос о качестве, точном отражении позиций Православия по всем вопросам духовно-нравственного, исторического и общественного бытия народа Беларуси.

СПРОБЫ ВЫРАШЭННЯ НАЦЫЯНАЛЬНАГА ПЫТАННЯ НА БЕЛАРУСІ Ў 1917 ГОДЗЕ

*А.Л. Дзядзінкін
Віцебск, УА “ВДУ імя П.М. Машэрава”*

Асабліваю цікавасць для гісторыкаў і прадстаўнікоў кіруючых структур Рэспублікі Беларусь у рэтраспектыўным плане выклікае праблема вырашэння нацыянальнага пытання ў міжваенны перыяд, той пазітыўны вопыт і тыя пралікі, якія ў дадзены перыяд мелі месца. Асноўныя падыходы да вырашэння нацыянальнага пытання на Беларусі фарміраваліся падчас распаду Расійскай імперыі. Бальшавікі, якія ў лістападзе 1917 года прыйшлі да ўлады, імкнуліся вырашыць нацыянальнае пытанне шляхам дабраахвотнага аб'яднання ў рамках адзінай дзяржавы людзей шматлікіх нацыянальнасцей. Каб рэалізаваць гэтую задачу, савецкі ўрад не толькі дэклаваў раўнапраўе ўсім этнічным супольнасцям Расіі, але і ажыццяўляў цэлы комплекс практычных мерапрыемстваў у вызначаным напрамку.

Матэрыял і метады. У працэсе працы былі выкарыстаны разнастайныя афіцыйныя дакументы цэнтральных і рэспубліканскіх партыйных і дзяржаўных органаў. Даследаванне праводзілася пры дапамозе агульнанавуковых (аналіз,

сінтэз, параўнанне, абагульненне) і спецыяльна-гістарычных метадаў (гісторыка-генетычны, гісторыка-параўнальны, гісторыка-тыпалагічны, гісторыка-сістэмны).

Вынікі і іх абмеркаванне. Праграма партыі большавікоў па нацыянальна-дзяржаўнаму будаўніцтву знайшла сваё адлюстраванне ў першых дакументах савецкай улады. Так, “Дэкларацыя правоў народаў Расіі” гарантавала “равенство и суверенность народов России”, “право наций на свободное самоопределение вплоть до отделения и образования самостоятельного государства. “Дэкларацыя правоў працоўнага і эксплуатаемага народа” ўстанаўлівала, што “Российская республика учреждается на основе союза свободных наций как федерация советских национальных республик”.

Абвяшчаючы права народаў на самавызначэнне ў якасці асноўнага прынцыпа праграмы партыі па нацыянальна-дзяржаўнаму будаўніцтву, большавікі імкнуліся да папулярызацыі партыйнай лініі ў нацыянальных рэгіёнах дзяржавы і хацелі прыпыніць далейшую актывізацыю так званых “буржуазных” нацыянальна-вызваленчых рухаў.

Ажыццяўленне праграмы большавікоў у галіне нацыянальна-дзяржаўнага будаўніцтва на тэрыторыі Беларусі мела пэўныя адметнасці.

Найбольш складанай у 1917 г. з’яўлялася праблема стварэння беларускай дзяржавы. Сітуацыя абвастралася тым, што ў рашэнні гэтай задачы адначасова прымалі ўдзел некалькі палітычных сіл: 1) нацыянальныя партыі, якія групаваліся вакол Вялікай Беларускай Рады; 2) цэнтральныя партыйныя і савецкія органы ўлады – ЦК РКП(б), ЦВК РСФСР і Народны камісарыят па справах нацыянальнасцей; 3) кіраўніцтва Заходняй вобласці і фронту – СНК і Аблвыкамзах; 4) Беларускі абласны камітэт.

У першую чаргу супярэчнасці ўзніклі паміж Аблвыканкамзахам, дзеячы якога не лічылі беларусаў за нацыю, выступаючы за захаванне абласной сістэмы і Вялікай беларускай радай (ВБР), якая не прызнала ўладу большавікоў на Беларусі. Кіраўнікі беларускага нацыянальнага руху, выкарыстаўшы абвешчанае большавікамі права нацый на самавызначэнне, лічылі нацыянальнае адраджэнне Беларусі галоўным у сваёй праграме. Аднак, разлічваючы на падтрымку шырокіх слаёў беларускага грамадства для нацыянальных партый увосень 1917 г. было практычна нерэальна. Аб іх удзельнай вазе ў палітычным жыцці Беларусі сведчыў той факт, што на выбарах ва Устаноўчы сход самая ўплывовая нацыянальная партыя – Беларуская сацыялістычная грамада – набрала толькі 0,3% галасоў выбаршчыкаў. У такім выпадку ВБР у якасці сацыяльнай базы не магла разглядаць рабочых, салдат і сялян, абапіраючыся пераважна на інтэлігенцыю і прадстаўнікоў губернскіх, павятовых і валасных зямстваў. Для рэалізацыі ідэі самавызначэння Беларусі Вялікая беларуская рада вырашыла склікаць 5 снежня 1917 г. Усебеларускі з’езд у Рагачове, на якім павінна была быць абрана крайвая ўлада.

Адначасова з захадамі па скліканню з’езда Вялікай беларускай радай у гэтым жа накірунку працаваў і Беларускі абласны камітэт (БАК), які быў створаны з дэлегатаў ад беларускіх губерняў на I Усерасійскім з’ездзе сялянскіх дэпутатаў у лістападзе 1917 г. Лідэры БАКа (правыя эсэры) у гэтым плане разлічвалі на падтрымку рабочых, салдат і сялян, таму яны дэманстравалі лаяльныя адносіны да савецкай улады і заяўлялі, што з’езд павінны садзейнічаць яе ўмацаванню на тэрыторыі Беларусі. Менавіта БАК падаў хадаўніцтва ў Наркамнац РСФСР аб правядзенні Усебеларускага з’езда для вырашэння пытання аб самавызначэнні Беларусі.

Кіраўніцтва Наркамнаца РСФСР, даўшы дазвол на правядзенне з’езда, ставіла галоўнай мэтай паралізаваць намеры ВБР дабіцца аддзялення Беларусі ад

Расіі. Такім чынам, бальшавікі хацелі стварыць савецкую альтэрнатыву так званаму “буржуазнаму” нацыянальнаму блоку. Сапраўды, у сваім “Звароце да беларускага народа” Беларускі абласны камітэт у процівагу палітычным ідэалам ВБР аб незалежнай Беларусі выступіў з ініцыятывай утварыць аўтаномную Беларусь у складзе Расійскай Федэрацыі.

Атрымаўшы дазвол і сродкі ад СНК РСФСР на правядзенне з’езда, кіраўніцтва БАК пачало перагаворы з лідэрамі ВБР аб часе яго склікання. У выніку адпаведнай дамоўленасці з’езд пачаў сваю работу 15 снежня 1917 года ў Мінску. На з’ездзе прысутнічалі 1872 дэлегаты ад розных палітычных партый і арганізацый: члены ВБР, прадстаўнікі Беларускіх выканкамаў фронтаў, БАКа, губернскіх земстваў, сялянскіх Саветаў, тут жа былі прадстаўлены бальшавікі і левыя эсэры. Удзельнікі з’езда, прызнаючы савецкую ўладу ў цэнтры, прынялі рашэнне пазбавіць Аблвыканкамзах і СНК Заходняй вобласці і фронту ўладных паўнамоцтваў і ўтварыць новы, непадпарадкаваны бальшавікам, орган улады на Беларусі – Усебеларускі Савет сялянскіх, рабочых і салдацкіх дэпутатаў. У такім выпадку зразумелым становіцца рашэнне СНК аб роспуску з’езда. Бальшавікоў на дадзеным этапе мог задаволіць толькі варыянт стварэння савецкай нацыянальнай дзяржавы, а ў выпадку перахопу ініцыятывы “буржуазнымі” сіламі партыйных органы адносна іх прымянілі тактыку фізічнай расправы.

Такім чынам, першая спроба стварэння беларускай нацыянальнай дзяржавы не была рэалізавана, бальшавікі разглядалі нацыянальны фактар як другасны ў класавай рэвалюцыйнай барацьбе, таму і непаслядоўна на практыцы рэалізоўвалі прынцып нацыянальнага самавызначэння прыгнечаных народаў.

Заклучэнне. Такім чынам, дыялектыка Леніна па нацыянальна-дзяржаўнаму пытанню ў часы першай сусветнай была заклікана дагадзіць як нацыянальным памкненням у барацьбе за незалежнасць, так і камуністычным мэтам інтэграцыі. На дадзеным этапе бальшавікі вырашылі стварыць у якасці пераходнай формы да цэнтралізаванай дзяржавы “незалежныя” ў савецкім (але не партыйным) плане нацыянальныя рэспублікі.

Спіс літаратуры

1. Декреты Советской власти / Ред. Комиссия: Г.Д.Обичкин и др. Т. 1. – М.: Госполитиздат, 1957. – 625 с.
2. Зиновьев Г.И. Ленин и национальный вопрос // В.И. Ленин. О карикатуре на марксизм и об империалистическом экономизме. – Л.: Госитиздат, 1925. – 312 с.
3. Ленин В.И. Полное собрание сочинений. – 5-е изд. – Т. 37. – М.: Политиздат, 1974. – 406 с.

ГОСУДАРСТВО И ЦЕРКОВЬ НА ВИТЕБЩИНЕ В 1970–1980-Е ГГ.

*Т.Б. Дианова
Витебск, УО «ВГАВМ»*

Советское государство не ослабляло антирелигиозной работы ни на одном из этапов своей истории. Исключением не стали 1970-е – начало 1980-х годов. Жесткие подходы в 1960-е годы в борьбе с религией не принесли ожидаемых результатов. В следующее десятилетие расширяются методы идеологического воздействия на верующих, происходит усиление атеистической пропаганды. Начало перестроечных процессов в советском обществе приводит и к столь необходимым